

БЕЛАРУСЬ

ШТАДЗЕННАЯ ПОЛІТЫЧНА-ЭКОНАМІЧНАЯ І ЛІТЭРАТУРНАЯ ГАЗЭТА.

№ 47 (74).

Менск, Серада 17 сьнежня 1919 г.

№ 47 (74).

На вярце.

Українське прес-бюро у Штокгольме паведаміло, што Денікін рыхтуе новы провакацыйны крок, азіраючы якога гэтым разам павінны быць маючай утварыцца беларуская армія. Денікінскія афіцэры родам з Беларусі-павінны, як і паступіць у беларускую армію з тым, каб пасыла разам з сваімі атрадамі перайці на старану Денікіна. Факт гэты нельга лічыць непрадукцыйным. Гісторыя ідуцай цяпер грамадзянскай вайны знае шмат фактаў здрады і прадажніцтва. У часе наступлення чэха-славакоў на Казань, былі там сэрбскі атрад вырашны дозю горада. Сэрбскія афіцэры на чале сваіх салдат ударылі ў зад большавікоў і зрабілі свае дзело. Ня раз дзесяткі і болей большавіцкіх палкоў пераходзілі на старану беларусізаў. Цяпер штабы корпусу і дывізіяў, якімі кіравалі спачатку Калчак і Денікін афіцэры, прадавалі тых, у каго яны былі на службе. Асабліва часта здараліся здрады на Украіне. Цяпер атрады на чале сваіх атаману то пераходзілі з большавіком, то к украінцам, то к Денікіну. Вядома Тарашчанская дывізія, калі двух год павучалі на парадку: з Гатманам, Петлюра і Денікінам, цяпер змагаецца проці большавікоў у радах украінскай арміі. Так сама і вядомы атаман Махно. Усяго некалькі дзён таму назад галіцкія войскі пад камандай генэрала Тарнаўскага Сымі здрадна аддадзены Денікіну і тым зруйнавалі украінскую армію.

Як жа змагацца з гэтым злом і што павінны зрабіць палкаводы беларускай арміі, каб падобныя факты ня былі магчымы ў нас?

Разумеюцца, кожны паступаючы ў армію афіцэр павінен прадставіць рэкамендацыю вядомых нацыянальных дзеячоў. Але гэтага ўсе-ж такі мала. Здраднік заўсёды зробіць сваю блаславу работу і гэтым ці іншым спосабам утварае ў армію.

Дзеся гэтага абавязковы іншыя, болей радыкальныя заходы. Практыка грамадзянскай вайны выправажала рад практычных мер, якіх нельга не скарыстацца. Трэба абавязкова армію зэмантаваць, звязаць так, каб усе ў ёй ад першага да апошняга, былі пранікнуты нацыянальным самапачуццём. Украінская і чырвоная арміі ў гэтым значэнні шмат зрабілі. Агітацыйная чысць пастаўлена ў іх, як дэлей яна трэба. Кожны салдат знае за што і дзе-ле чаго ён змагаецца. Яго літаральна заснаваюць агітацыйнай літаратурай, яго ня толькі фізічна, але і моральна уцягваюць у справу, якой ён пакліканы служыць. Суровая дысцыпліна пры максімным задавальненні духоўных патрэбаў і разбуджванні нацыянальных і сацыяльных спачуццёў, — вось які принцип уведзены ў новыя, унаважаныя на напавішчы прускага імперства, арміях. І вось толькі даючы гэтай і трымаюцца да гэтых пор, галодныя, абарваныя, ня маючые узброеныя, салдаты Украіны, Латвіі, Літвы, Эстоніі, чырвонай арміі. І, вядома, даючы адсутнасць гэтага так легка разваліваюцца узброеныя арміі Денікіна, Колчака, Юдэніча. Гісторыя цяперашняй вайны паказвае, што толькі нацыянальнае арміі, звязаныя адзіноствам інтарэсу, адзінымі жаданнямі і высокай пастаўкай справы нацыя-

нальна-сацыяльнага развіцця, якія ваяцця стойкімі і пераможнымі.

Але армія будзе дужая яшчэ і тады, калі ёю кіруюць зусім аддадзеныя сваёй справе камандзіры. На жаль, у гэтым пытанні справа стаіць дрэнна. Большасць афіцэраў у нацыянальных арміях — гэта былыя расійскія афіцэры, выхаваныя паводле палкавай сістэмы. Гэты русіфікаваны элемент адчувае сябе нялоўка ў радах малядой демократычнай арміі і цягне к адбудоўшчыкам „едной, велікай“. Невялікі вынітак склалі афіцэры ваеннага часу, сярод якіх шмат інтэлігенту, падчас нацыянальнага развіцця і разумеючы свае абавязкі перад народам.

Такія афіцэры служаць верай і прадаў. Яны ня здрадыць сваіх салдат і ня будуць пераходзіць на старану праціўніка, як гэта бывала ня раз у чырвонай і украінскай арміях. Вось гэтыя праўдзівыя сыны народу і павінны быць пакліканы. Служыць цяпер у арміі, адвага і доўг, болей высокі, чымся напяр., служыць у школе. Бо цяпер рашаюцца навікі доля народу.

Сістэма камісараў, прэстасаваная першы раз пры Кераскім, не апрадула сябе, як гэтага жадалі. Стары кадраны афіцэр заўсёды зможа ашукаць бізграмацыйнага або малаграмацыйнага камісара. І дзеся гэтага, трэба каб выскочыў начальнік адрату бму адначасна і яго політычным камісарам. Адавадальныя пасады павінны займаць людзі, вядомыя, як старыя нацыянальны дзеячы, людзі цела і душой адданне справе нацыянальнага адраджэння. Калі ў іх няма патрэбнай ваеннай падгатоўкі, трэба каб гэтую падгатоўку яны атрымалі тут, на месцы, у магчыма кароткі тэрмін. Трэба стварыць не акладаючы вышэйшую ваенную школу, і не затрымліваюцца перад вялікімі выдаткамі дэле пакліканыя спецыялістаў з заходняй Еўропы.

Дэле навучэння і падгатоўкі войск на захох могуць быць выкарыстаны безработныя цяпер кадраны афіцэры, так сама з Еўропы.

Менш за ўсё трэба верыць таму профэсійнаму афіцэрству, якое ідзе ў армію дэле матэрыяльнай карысці. Разумеюцца, і сярод апошніх ёсць адданне нацыянальнай справе людзі, як напяр., палкоўнік Конавален, Тютюнік, Сінклер — на Украіне, генэрал Настопка на Літве, палкоўнік Радзівіш — у Латвіі, генэрал Ладонь — у Эстоніі. Але вернасьць такіх людзей павязана толькі пасыла мнагалічных сумных спробаў.

Беларуская народная армія фармуецца пры такіх варуках, якія не вымагаюць тэрміновага паклікання ў армію усіх, хто гэтага захоча. Кіраўнікі арміі могуць вызначыць патрэбную асыярожнасьць і зрабіць пэўны падбор. Тое, хто мае сталы ў нацыянальным руху, часе-юць адтрымаць патрэбную ваенную падгатоўку. На адвадальныя пасады павінны быць пастаўлены людзі, вышэйшыя з самога народу, прадстаўнікі яго інтэлігенцыі.

І тады не паўтарацца памылкі усіх нацыянальных арміяў, паўстаўшых на тэрыторыі быўшай Расіі, — прадажніцтва і здрады, ка якія перахварэлі ў Украіна, і Латвія, і Эстонія.

Трэба быць на вярце!

Г—ры.

Дзіуная партыя.

За тры годзі расейскай рэвалюцыі мы ня усе выгледзіліся. Мы бачылі розныя кірункі, партыі, групы і г. д. З паміж іх былі добрыя і аля налета добрыя, былі дзіуныя, сьмешныя, а так сама блаславы, нягодныя. Цяпер асабліва ўвагу грамадзянства зьвярнулі дэве. маскоўскія партыі — гэта большавікі-коммуністы

і левыя эсэры, і ня так яны самі, як гэтыя адносіны, якія існуюць паміж гэтымі дэвьяма партыямі. І запраўды, ці можа быць штось дзіуейшы, як тое, што дэве партыі маюць аднолькавыя праграмы і часта буюцца паміж сабою, але даволі ім разлучыцца, даволі большавіком быць на адной тэрыторыі,

а левым эсэрам на другой, як левыя эсэры пачынаюць тужыць на большавікоў, цешацца з большавіцкіх перада і смущацца з іхніх няудач.

Дык што-ж гэта такое?

На гэтыя пытаньні рна на сабраны адзін с. р. (ня левы) гэтак адказаў: „Большавікі і левыя эсэры гэта адна партыя, розніца-ж паміж першымі і другімі перш-на-перш у паходжаньні. Большавікі нарадзіліся ў маскоўскіх мястэчках, а левыя эсэры — у маскоўскай вёсцы. Як прадукт места, большавікі йдуць да свае маты блз усіхкіх сэнтыментаў; яны пракладаюць сабе дарогу цераз моры сьлез і крыві працоўнага народу, яны робяць гэтакіе пішчыныя і гэтыя адзек над людзьмі, якіх яшчэ дагэтуль ня было на сьвеце. Тымчасам левыя эсэры, як прадукт вёскі, падыходзяць да тае-ж маты меней рэальна і убіраюць усе ў рожавай колер і на іх сумленьні меней людзкіх крывуды, чымся на сумленьні большавікоў.

Гэтак у кожнай справе, блз розьніцы блзгой ці добрай, ёсць рэалізм і ёсць сэнтыменталізм і романтизм. Левыя эсэры — гэта романтикі большавізму. Большавізм можа болей шырыцца паміж маскоўцамі, як народам на свайму роду мангольскім. Беларуская-ж поіталогія, як народу славянскага, з большавізмам мала годзіцца і можна сказаць, зусім ня годзіцца. Затое ў Беларусі можа болей пачацца левым эсэрам і дэле гэтага яны у нас небяспечны“.

У цяперашні час, на тэрыторыі Польшчы, Літвы і ачышчанай ад большавікоў Беларусі, левыя эсэры астаюцца тым, чым яны былі дагэтуль. Мы ня

будзем казаць аб радасных левасэраўскіх перажываньнях большавіцкіх перада, аб іх хвалебні большавікоў, як сілы, каторай ніхто не пабыдзіць, бо ад гэтага нікому ні салодка і ні горка. Хваліце вы сабе, колькі хочаце, на азароўе. Але робіцца больш шклоднае. На усеа, ачышчанай ад большавікоў, Беларусі, Польшчы і Літве, асабліва першых дэвях, вядзецца цяпер левымі эсэрамі сыстэматычная, арганізаваная агітацыя за большавікоў Перш-на-перш найболей робіцца ў Беларусі, але удзелена вялікая увага і Польшчы. Мы не абмылім ся, калі скажам, што нядаўнае эсэрыні ў Варшаве былі не блз учасьця маскоўскіх левых эсэраў. Аднак, трэба аддаць справядлівасьць Р. Р. С. — яна не паддаецца уплыву левых эсэраў і вядзе сваю лінію цьвердую, простую і незалежную.

Мэта левых эсэраў — зрабіць савецкую Польшчу, Беларусь і г. д. і цесна сфэдэраваць з Маскоўшчынай. Пры гэтым тут болей падтэрківаюцца словы *цесна і Маскоўшчына*, слова-ж сфэдэраваць зьчыць рознымі інтонацыямі, гледзячы ў адносінах да каго яно ужываецца. У Беларусі, паміж іншым, левыя эсэры вядуць цяпер агітацыю проці беларускага войска. Няпрямую левых эсэраў да беларускага войска і беларускай дзяржаўнасьці ведамы беларусам. „Якое вапнае войско? Яно павуна будзе ваяваць проці большавікоў“, часамі можна пачуць шчырае нараканьне левых эсэраў.

Гэтая нягодная работа левых эсэраў цяпер.

Стары.

АПОШНІЕ НАВІНЫ.

ПАВЕДАМЛЕНЬНЕ ПОЛЬСКАГА ГЭНЭРАЛЬНАГА ШТАБУ.

Ад 14 — XII.

Літоўска-Беларускі фронт.

На усім фронце карысныя для нас стычкі разведных патрулеу.

Валынскі фронт.

Спакойна.

Час. нам. Начальн. Гэн. Штабу, палкоўнік ГАЛЛЕР.

Расійскае пытаньне.

ЛЬОНДАН, 15—XII. Бонар Льюу у парлямэнце заявіў, што на маючай быць нарадзе паміж Клемансо і Льюйд Джорджам будзе абгаварывацца справа аб агульнай політыцы, якая будзе вясціся ў адносінах да Расіі.

ВЕНА, 15—XII. Кор.-Бюро паведамляе, што у Льёндане адбылася канфэрэнцыя, у якой прымалі учасьце Клемансо, Льюыр, Камбан, Бартальо, Фльорыо, Льюйд Джордж, Бальфур, Бонар Льюу, Льюрд Кэрзон і паслы Італіі і Амэрыкі. На канфэрэнцыі абгаварываліся справы: расійская і фінансавая ў іх міжнародным маштабе.

ВЕНА, 15—XII. З Парыжу паведамляюць, што ў адносінах саюзнікау да Расіі зайшоў сэнсацыйны зварот. Наперакор усім да гэтага часу паведамленьням, антанта ня йдзе на тое каб зрабіць мір з савецкай Расіяй, але моцна настанавляе пачаць энэргічнае наступленьне, у якім Японія адыграе важную роль. Паездка Клемансо у Льёндан мае на мэце вырашэньне гэтай справы.

КОПЭНГАГЭН, 15—XII. Прадстаўнік савецкага ураду Літвінаў перадаў прадстаўнікам дзяржаваў антантаў копію пастановы семага зьезду саветаў, у якой гаворыцца, каб пачаць перагаворы з антантай.

Разгром большавікоў на Волзе.

ЛЮН, 15—XII. На фронце ракі Волгі большавікоў страшэнна разбілі: Армія генэрала Врангеля на левым беразе Волгі заняла место Кароны. Наступленьне большавікоў на правым беразе Волгі стрымана. На Донскім фронце казакі зьнішчылі тры большавіцкія палкі. У раёне Бранска наступленьне большавікоў так сама стрымана.

Перагаворы з Расіяй.

ВЕНА, 15—XII. Паведамляюць, што ў часе перагавораў паміж прадстаўніком англіцкага ураду О'Град і прадстаўніком савецкага ураду Літвінавым дасьцігнуто паразумленьне ў справе аб пасылцы ў Расію адзежы, харчоу і мэдыкаментаў для палонных.

На пляцоцы.

Хто-ж я ведае, у якіх паганых варункх выдзё сваю працу „сейбіт святла“—народны настаўнік? І гэтыя варункі я толькі цяпер гэтак алаяжыліся, але яны і ніколі інакшымі ня былі. Нехта жартуючы сказаў, што з імем вучыцеля звязаны як-бы сіновім голаду, холаду, недастатку, прынукі і здыску, і гэта праўда.

У нашым краі здыск і прынука над душою настаўніка пачыналіся яшчэ ў тым часі, якім былі настаўніцкія семінарыі. Вырываючы з душы дзяцінны той карань, якім яна наймацней і найлепш прырастае да роднага глеба—матчыну мову—а з ёй і пачуццё каханьня сваё бацькаўшчыны, семінарыя ў замену давала сухіе профэсійна-навыковыя пазнаўчэ і пашану ды слуханьня пачатку. Скончыўшы семінарыю і атрымаўшы месца, настаўнік на гэтых двух базісах і апыраўся. Уладаўчы добра тэхнік навучаньня, ен убываў у голав дзяцей тое, чаго ен павучыўся ў семінарыі, і стараўся быць паслушным начальству. Начальствам—жа над вучыцелем ня быў толькі той, хто быў ве хвечу. Вураднік, стражнік, поп, старшыня, староста—вось усе тые „апыкуны“, над „вокам“ якіх жыў ітгам настаўнік, які быў уладарам яго жыцця і сьмерці. Страх утраты куска хлеба прымушаў настаўніка трымацца ў вузкіх-профэсійных рамках, а пашаніны недастатку—прычына грашовай паніі—завідаў усе іншыя думкі і пачуцці, апрача жадаўня ня быць галодным. Як пад’ярамы вол, працвіта цыгучы сваю саку, нічога ня бачыць апрач сваё баразані і нічога ня чуе, апрач голасту прыганятага, так і настаўнік, пільваючы сваё школы і слухаючы сваіх „апыкуноў“ патраціў з відавоку усе, што дзеелася на Божым сьвеце, арабіўся загнаным, нясьмелым, палодлівым.

Гэтакім яго застав модны кліч да працы на апрадэжэньне бацькаўшчыны, —заганіны, нясьмелым, не падатаваным да творчай і самадэльнай работы.

Першым пачуццём было, ішоу-жа пачуццё баязні утраты свой куска хлеба. Гэтае пачуццё мела і сваю добрую старану,—яно прымушало большасць настаўнікаў пайці на курсы беларуска-знаўства, з якіх шмат вырнулася дадо-

му калі і ня зусім падготованы да новай працы, дык усё-ж з разбуджаным жадаўнем працаваць, з узварушанай думкай і з закінутым у душу жарнем новай ідэі.

Мы ня будзем гаварыць пра гэтых вучыцеляў, якіх з чым прыехалі на курсы, з тым і вырнуліся. У сьлямі не бяз вырэдкаў, і есьці і цяпер шмат такіх, якіх заместа працаваць, будуць устаўляць палкі ў колы, каб спыняць працу, гэтак, як калісь, сярэд агудынай, шэрай масы, білі сапраўды, сьветлыя сейбіты нялікіх ідэяў. На гэтых настаўнікаў, якіх і цяпер ня стануць да працы, прыходзіцца толькі махнуць рукою, як на безнадзейна хворых, і кінуць з імі цацкацца.

Але і тые з вучыцеляў, якіх з запалым узяліся за працу ў новай, беларускай школе, маюць дзівейшыя варункі працы, а можа яшчэ і цяжэйшыя. Голад, холад і безграмоте—гэтыя настаўніны сябры настаўніка—і цяпер з ім жыўць пералучна; начальства разьзяляюцца—хоць адбаўляў, гэтака самага, як даўней, толькі інакш пазываецца,—а прыбыло яшчэ—нехват патрэбных падручнікаў і кніжак; у школе: бібліятэка: недыверчывы; а часта: зусім варажне адносіны бацькоў дзяцей да навін.

І вось тут, сапраўды, траба быць на вышнім свайго прызначэньня, каб устаўць на пляцоцы, сыцярэнь голад і холад, угадзіць „і нашым і нашым“, утварыць новую школу, навучыць любіць тое, чаго даўней непаваляў, выхавань сьведомых грамадзян з повага пакаленьня...

Усе гэта арабіць самому з сябе, адкінуўшы проч увесь гэты сьветанагляд якім кіравалася да гэтае парі, а стварыць і выпрацаваць сабе новы. Працаваць самому над сабой.

Гэта справа ня легкая. Але—„перацярпеўшы да канца“... убачыць разультаті сваё працы, і гэта будзе найвышэйшая награда.

Дык стойка пільнуе сваіх пільцовак, змучанне, прыноўнік! У добрае працы—паміж нам, Божа!

А. Вілейскі.

Палітычныя весткі.

Нямецкі міністар вайны пагражае Антанце.

Нямецкі міністар вайны Носке у гутарцы з дапішчыкам „Daily Mail“ заявіў, што надзішла ўжо часіна, калі немцы з усёй энэргіяй павіны сыраці-віцца жадаўням Антанты.

Станоўшчы Аустрыі.

З Парыжу паведамляюць, што канцлер Рэнэр на апошнім пасядзеньне выказаў аб кепскім станавішчы Аустрыі, што Аустрыяцкая дэлегацыя ня мае адвагі вярнуцца зноў у Вену бяз хлеба і крэдыту. Рэнэр апэліраваў да сумленьня Вышэйшай рады, вымагаючы не дапуськаць да таго, каб у дваццатм сталенцы арні хрысьціянскай цывілізацыі дайшло да масавага выміраньня аустрыяцкага насельненьня.

У Будапэшта.

З Будапэшту паведамляюць, што апрача арыштаваных дагэтуль, міністар унутраных спраў загадаў інтэрнаваць 500 асоб, падазронных у бальшавізме, каб іх перавезьці ў лягэры разам з членамі іх сямей. Меншы інтэрнаваных кавіфікавана а памішаньні эрэквізаваным.

14 учасьнікаў бальшавіцкіх тэарыстаў асуджаны на кару сьмерці, рэшта пакараны турмой.

Конфэрэнцыя рабочых у Вашынгтоне.

Поддуг аэнтурм Гаваса, конфэрэнцыя рабочых у Вашынгтоне паставіла, каб правы маці былі забясьпечаны або дэяржавой або прадспэцыяльнаю сыстэму. Маці і дзіця павіны атрымліваць ад дэяржавы на прыжыцьці і, апрача гэтага, дэярвову мэдыцынскую падмогу.

Далей, конфэрэнцыя паставіла забараніць на усіх краях ужываць сярнікі і фосфарам.

Японская інтэрвенцыя у Сыбіры.

У зьвязку з новымі тлумачэньнямі Крамаржа, Японская мірная дэлегацыя апублікавала у „Нти Парызэн“ зьмест ноты, у каторай гаворыцца, што японская інтэрвенцыя у Сыбіры адбылася з ноунай згоды Францыі, Англіі і Амерыкі. Японія пры гэтым нічога кепскага на думцы ня мае, яна толькі хоча „змагчы“ у змаганьні з бальшавікамі і гавя пры кожным вымаганьні Омскага ўраду адазваць сваё войско.

Аб прыняцьці Папы у саюз народаў.

Найс Вінар Журнал“ паведамляе з Парыжу, што на пасядзеньні саюзу народаў у Брысэлі разглядалася пытаньне аб прыняцьці Папы у саюз народаў. Хоць ен ня можа лічыцца народам, ен лічыцца, як улада, і гэтакім чынам будзе прыняты у саюз народаў. Гэтае пытаньне перададзена для разгляду у першавярхнюю камісію.

Рэвалюцыйны рух у Эгіпце.

З Парыжу паведамляюць, што рэвалюцыйны рух абхапіў увесь Эгіпт. Насилье выназала протэст проці ангельскага ўраду, каторы хоча увесць Эгіпт пераарбіць на ангельскую калонію. На вуліцах Каіру праяжджаюць павіцерыні аўтамабілі і моцныя вясныя атрады, узброены кулямэтамі.

Мірная прапазыцыя савецкай Расіі.

Ангельскі палкоўнік Мэлоу, каторы колькі часу таму наваз быў у Расіі, атрымаў ад савецкага ўраду паведамленьне з просьбай перадаць Англіі.

Паведамленьне кажа:

1. Што савецкі ўрад, як раней, таксама і цяпер гатую ўтварыць мір і што прыпавань базіс мірных перагавораў астаецца адкрытым і што у ім могуць быць унесены папрыўкі, каторыя могуць служыць вынікам перамагень ваянаго станавішча або іншых прычын.

2. Што савецкі ўрад да гэтага часу не навізаў ніякіх зносін з Нямецкай і што савецкі ўрад ня мае на думцы навізаць такіх зносін да тых часоў, пакуль відныя прадстаўнікі ангельскага ўраду ня укажуць на тое, што Англія хоча утварыць мір.

Перадаючы гэтае паведамленьне у друк, палкоўнік Мэлоу вытлумачыў, што гэтае паведамленьне можа быць разглядава як офіцыяльная мірная прапазыцыя, бо Расіі ня мае у Англіі офіцыяльнага свайго прадстаўніка.

Чынкасьці на карысьць сав. Расіі.

Францускі профэсійнальнэ саюз пачаў прапавяць у прыхільным кірунку да савецкай Расіі.

Саюз мэханікаў апошнімі днямі зьвірнуўся да усіх сваіх членаў з вымаганьнем зара-жа павядоміць саюз аб усіх фабрыках, у каторых яшчэ вырабляецца амуніцыя. Гэтая рэгістрацыя патрэбна, каб можна было прыпыць крокі дэле забароненьня высылкі амуніцыі расійскай контр-рэвалюцыі.

М. Канакніцкая.

КРЫСТА.

Схапілася з высока пасланных падушак і села на ложку.

— Эу... Эу...—зашаптала нізкім, падыхаючым гарачкай голасам.

— Што гэта арабілася? Што сталася?

Захінула расхрыстаную на грудзях капшулю і вадзіла па хаце неспакойным, шырока раскрытымі вачамі.

У хаце ня было нікога. Малы, агонь дагасаў на коміне, поўзавыя яра на неагагрэтых галавешках. Жоўты кудлаты сабак няўха асырочыня на нямытых гаршках, штурхаючы носам пакінутыя там калатоўкі і лыжкі; у сенцах, за дзьвярымі чуло было фуркат і трапханьне кур, якіх гнаеадзіліся на вышках і градах.

Дзень гаснуў. У сіння яснасьці, якая плыла праз мутныя шыбы молага вакенца, мізэрны і цемны твар сядзячай супроць яго Крысты, заходзіў асблівым сінватым сьвятлом, пры каторым дзіўна адбівалі дробныя, цемнаватныя вусны, гэтым жывым агнем яны гарэлі, і разьвіраныя гарачкай, бліскучыя праз доўгія расьцяны, вочы.

Шырокая ціша позьняй парі дня і году запала над вёскай. Водгаласі жыцьця ступіліся на зачыненыя гаспадох, па хатах, дзяляючы суды нявыразным і прыглушаным шумам.

Па кутках хаты гусьцелі ўжо змрокі, свуючыся каля коміну і нізкім столі, дзе на уваткенай у бэльку жардні вісела розная адзёжа.

Сярод цішыны пачуўся цяпер стук сякеры, нехта сёк дровы. Стук быў роўны, адналькавы, крэпкі; дзялятаў аблізку.

Праз мінуту слухала яго Крыста, непарушына глядзячы ў сьнеючае сярод змрока хаты вакенца, пасыла падняла абсэльва пахадзеўшыя рукі, сыцінула імі скроні і, прыцінуўшы падмаюшыя павекі, закланхалася ў некай жмоў роспачы.

З пад белай, ценькай, слабка звязанай хусьцінкі, рассыпалася ей праз пальцы дробныя пасмы цемных валасоў, выраз бязьмернага гора акружыў спаленне лусны, грудзі пад ільнянай капшуляй паднасіліся ласока, шыбка.

Ураз павярнула Крыста галаву ў бок і устрымала дух. У кутку, ля сьцяны, у вагах ложка, ляжала перавязаная хусткай падушка, з якой дзялята, ціхае, квілячыс крытаньне. Крыста загледзлася ў гэты куток туным, аслупелым поглядам.

Адым яе рукі, адкрыліся вусны.

— Каб так Антось!—адазвалася паугалосным шэптам.—Каб так шпер Антось... Езу міласэрны! Зранкі яё расхрыліліся, зубы злязсклі, увесь твар накінуўся вількім, няпритомным страхам. Квізеньне тым часам сыціхало, а пасыла сласім сыціхло.

Выцягнула тады Крыста перад сабой рукі, залямала іх гвалтоўным рухам, закінула над голав і з галым енкам унала на падушкі.

Настала ціша. Ужо зусім цямнело, калі пад вакенцам зашляпалі дробныя, сьняпаючыя крокі. Нехта ішоў, спатыкнуўся, мармочуны і шукаючы дарогі.

Сабак пачуў першы, што ідзе гаспадыня, і падтуліўшы пад сьце хвост, ціпком да дзьвярэй ціснуўся. Уваходзячы да хаты, старая Карбавічка наткнулася на яго у сымным парозе.

— Усямі дух! Ці пойдзеш! А да будзі? А хто-ж гэты сабак паміж гаршкова пусьці? Каб крыху, дык бы мне а ног, хваброа, звалі!—Сьніш, дачушкі?—Не чакаючы адказу, ішла пад вакно, кіруючыся цымняным блескам шыбак, і складывала на лаве прынесены з мясечка папулі.

Тут разбуджаны кот саскочыў з пяколку і абцёрся аб яе, сыціха млякаючы.

— А, псі!—крыкнула старая.—Цябе тут яшчэ не хватало! Яшчэ ты мне пад ногі улзе! Павірнулася цяпер і ішла пад ковін, штурхаючы па дарозе рэжкі і задыкі.

— У коміне чорна, у хаце чорна, ласка Бокая будзе, калі я па гэтых пачемках не пабью чаго! Сьніш, Крысты?

Прыкуцнула перад комінам і крэпка дзьмухаць стала, каціляючы і мармочуны на перамену.

Загарнуў агонь, прытопыў пад попелам, кінуў на яго іменьня хворасту занялася з трэскам, а яркі пламень асьвятлю засохлы, паморшчаны, энэргічны твар староў Карбавічкі і яскравы на яе шыны крыжы і пацоркі.

На гэты неспадэжны блеск Крыста адчыніла закрытыя дагэтуль вочы.

— Ці!—прамовіла яна ціхім, слабым голасам.

Маці ўжо была пры ей, падаючы ей блышаную конзукку з вайды.

— Пі з Пяном. Ежусам, дачушка, ці! Захочаш, дык табе і гарбаты эвару...

Нахінулася над ложкам, да зьвязанай падушкі бяручыся.

— Што-ж, хлапчына сьпіць? Ня крыху? Дзякуй Богу, няхай сьпіць на адароге! Дзе-ж Пауля? Дровы сьця? У мястэчка яшчэ навінен ехаць па муку перад мямом...

Гаварыла сама да сябе, пытаючы і адказваючы разам.

Запаліла лямпачку, на коміне стаячую, закінула проу на агонь, гаршкі і міскі у цэбарак да мыццы ўстаўля, адварнула дном дагары стаячую дзяжу, якая сушылася пад расьцяй хлеба, зацім да лавы шпіла.

— Можа есьці усе, а можа і ня усе!—загаварыла, аглядаючы пакупкі.—Гарбата і гарак е, вантроба і зегіе е, кішка е, мыло е, цукер е.

Павярнула голав да хлора.

— Гаралкі толькі гарнец я узяла, але гэтай лепшай. Галкі і цымжону да заправаў гэтак сама. Сала узяла саленага—будзе пахнуць у гаросе... Галенку да боршчу дастала у Валякава пажую. Два злоты без дзевяці грошаў дала за яе. Як маюць быць храсьбіны, дык няхай ужо будуць храсьбіны, што навінаецца.

Крыста сыціха стагнала.

Маці падняла да яе і ля ложка стала, „гладзячы хворую па распаленым твары цемнай і касьцістай рукою.

— Чаго ж гэтак стогнеш, донечка, што? Што табе гэтак дала? Што табе гэтак, на тое кажучы, найгорш баліць?

Крыста узліхнула цімка.

— Ой, баліць мне, маці, сэрца аб Антось гэтак, што... Не дакочыла і залілася сьлязьмі.

— Што табе, дачушка, Антось зноў на думцы? Што табе зноў Антось? А ен ужо паўне, нябога, зямлю грыве!

Два годкі, донька, гэта мае свой час! А гэта-ж ен бы паўне, хоць слоўцам адазвалася, каб жыць быў. Гэтак Каспру Малгосі Кавалішкі разам пагналі, а колькі ўжо гэты панісаў! Далека, далека! Ужо-ж праўда што далека! Але і з далекасьці, хоць быў найбольшай пісьмо прыдзе: на тое есьці усякіе спосабы.

Праз мора пераплавіць, а дапавіць. Ня мог-бы сам, дык-бы хоць праз людзей выказаў. Дык-жа аб усіх, што пашлі, у вясні недаме, як і што, а аб ім, нябога, ані слуху... Як камень у воду...

Удзянула, а па хвіліне гаварыла далей:

— Антось, Антось... А што ж табе Антось дапаможа цяпер, прауду кажучы, хоцьбы і жыў? Гэтак яшчэ горш магло-б выйсці... Але ня жыў, не! Яшчэ мне апагдай, нябога, сьніўся, што „соль авечкам даву. Шэрую гатую, соль, як гэты попл на коміне. Вядома рэч, што соль на сьмерць паказуе... Ты сабе, донька, старайся, як можаш, Антось выбіць з голавы...

Падвела хвартух і паволі абцірала ім старыя вочы. Крыста горка плакала. Агромная хваля болю залівала ей грудзі, паднімаючыся, ападаючы, то паднімаючыся зноў. Дробныя не плечы дрыжалі, заціснуліся пальцы заламанных, на пасьцелі дзякачых рук. З пад прычыненьных павек сыціліся сьлязы гарачыя, буйныя...

Хвіліну трывала ціша. Абсунуліся на коміне галавешкі і сталі гаснуць, пагрэсківаючы. Нароўныя, мі-

Мірная канферэнцыя ў Юр'еве.

„Rip Rundschau“ паведамляе: У часе канферэнцыі ў Дорпаце (Юр'еве) прадстаўнікі Прыбалтыйскіх дзяржаваў стараліся дапамагчы да паразумення ў справе пастановы супольнай праграмы, даючай магчымасць арабамі мір з балтыйкамі.

Самыя шырокія варункі ставіла Эстонія, якая, апрача вымогаў тэрытарыяльных, паставіла яшчэ справу контрыбуцыі. Латвія жадае, каб савецкія войскі пакінулі яе межы і адзілі за дэмаркацыйную лінію, якая павінна выйсці з граніцы этнаграфічнай. Расія жа мае права аграмаджваць войска непасрэдна ад дэмаркацыйнай лініі. Алека над нейтральным месцам павінна знаходзіцца ў руках адной з дзяржаваў, ухадзячых у склад Саюзу наро-

даў. Латышская дзяржава вымагае, апрача таго, звароту зрабаваных Расіяй цэнных скарбаў. На такія варункі згадзіліся прадстаўнікі Літвы, Латвіі і Эстоніі, але пастанова аб гэтым яшчэ не зацверджана, і працягваюцца старанні аб гэтым не павядаюцца.

Следуючая канферэнцыя з'явіцца на жаданне адной з дзяржаваў антанты.

Прадстаўнікі саюзнікаў, а таксама Польшчы, Украіны, Беларусі і Фінляндыі, у пасяджэннях не выступалі офіцыяльна.

Узаемнаму абліжэнню сталі перашкода кепскае адносіны, пануючыя паміж Польшчай і Украінай, Беларусія і Літвой. Есць аднак надзея, што дойдзе да ўзаемнага паразумення і ўтварыцца нармальны саюз паміж малымі дзяржавамі.

Аб „Нашай долі“.

1.

Гэта было летам 1906 году, калі я прышоў да прапанавання, што мінуў без паваротна час Колядных і Вялікодных пісанак, якія мы ў гуртках беларускіх у Маскве і Петярбурзе друкавалі на гектографах у некалькіх дзесятках экзэмпляраў. Настаў час, калі беларускае друкаванне слова павінна шырокай ракой ліцца ў нашу цемную бядавольную веску і гукамі роднай мовы будаць людзей да лепшага жыцця і сьвет пазнавання вяселі ў курныя мужніцкія хаты.

Я ведаў, што ёсць людзі, якія ня пашкадуць працы для гонар справы; і знаў, што веска прыхільна прывітае першую ластаўку беларускай вясны, але ня было толькі аднаго — грошай і дзе іх дастаць, я ня ведаў. Вось калі гэта я націснуў з думкаю аб грошах, — яны самі прышлі да мяне. Неяк яшчэ ў гімназіі я пазнаёміўся з Янам Тукеркесам. Бацькі яго, хрысціянскія жydкі, мелі ў Вільні хатку на новым Сьвене, недалёка ад таго месца, дзе жну і я. Гэтак дзякуючы суседству знаёмыя знаёмыя ў нас. У тым часе, аб якім ідзе гутарка, бацька Тукеркеса намер, пакінуўшы пану Яну хатку і некалькі тысячача грашчын. Пачуўшы грошчы ў кішэні пан Ян закруціўся. Малыя прыгожы дзяцюк загуглаў і грошчы пачалі уцякаць. Разгадваўся пан Ян, што гэтак доўга

я працягнеш і надумаў на астатні бацькаўскага добра пачаць які інтарэс-Гэтым добрым інтарэсам здаўся яму расійская вечаровая газета і ведаўшы, што я знаўся на гэтай справе, ен прышоў на раду да мяне. Разгаварыліся. Што-ж, кажу, браточку, шукай табе лепшага інтарэсу як выдвецца беларуская газета? І людзям карысць будзе і грошчы заробіш і часам яшчэ ў гісторыю пападзеш. Слова за словам і Тукеркес прапанаваў, што Беларуская газета пойдзе і, калі ня дасць бацька, то скупіць сябе. „Добра, згадзіўся пан Ян: будзем выдаваць, толькі глядзі, каб да часу ў нейкую гісторыю не папасці“.

Тутка я пазнаёміў Тукеркеса з братамі Луцкевічамі і Алеізія Пашкевічамі, што выдому было ў беларускіх гуртках пад прозвішчам Цетка. Луцкевічы і Цетка з ахвотай абцягаліся памачы і зараз-жа з усеяй энэргіяй прыняліся да работы. Хутка Ян Тукеркес атрымаў дазвolenне на выдвецца „Нашае Доля“. Фактычна і афіцыйна нашым рэдактарам меўся быць я, але паводлуг закону мне не хапіла гадоў (я меў толькі 23, а траба было мець ня меней 24) для права падпісвання газеты. Гэтым чынам Ян Тукеркес зрабіўся выдаўцам і падпісваю газету, як рэдактар, хаця паміж сабою мы агаварыліся, што ўсю рэдактарскую працу бу-

ду вёсці я. Антон Луцкевіч і Цетка увайшлі ў рэдактарскую колегію.

Наладзіўшы гэтак справу, я паехаў да маёнтку Лябедкі, да Вацлава Іваноўскага, каб адпачыць трохі і, паслухаўшы гоману родных лясоў, звырнуцца да Вільні толькі тады, калі ўсе тэхнічныя справы будуць скончаны і траба будзе вышпачыць першы нумар. Праз некалькі часу я атрымаў ад Тукеркеса ліст, у якім ен мне пісаў, каб я хутчэй прыязджаў да Вільні, бо сам ен ня можа палазіць з Луцкевічамі. Сягоньня не памытаю з чаго ў іх пайшла сварка; досыць таго, што прыехаўшы я ўсё згадзіў і праз некі тыдзень вышаў першы нумар „Нашае Доля“. Калі а гадзіне 12 ай са сьвяжусенькім першым нумарам „Н. Д.“ я вышаў з друкарні, у якой прасядзеў без мала увесь дзень, робячы каррэктурку і соткі разоў прычытваючы тые словы, што хутка палатунь да родных вёсак. Сэрца ў мяне стукала ад радасці і шчасця, а можа і ад трывогі разам з будучыню вышпачыць дарагога дзіцяці. Прышоўшы ў рэдакцыю на Віленскай вуліцы, я знашоў там уся кампанію. Быў тут Ян Тукеркес і Антон, і Ян, Луцкевічы, і Цетка, і Станіслаў Сымоніч — аксэптыгав газет, эдзецца, што прыездым з Менску быў і Трапка. Усе з нецярпеннем чакалі майго прыходу, і газету амаль не парвалі, выдаірачы з рук алаіа ў аднаго.

Ня ведаю, скуль узаялася гаралка і закуска, і наліўшы чаркі, ня глядзячы на косыя пагляданьні Цетки, якая ня царцела пьючай кампаніі, мы духам асушылі іх, за будучыню Выцькаўшчыны.

Гэтак да позняй ночы мы гулялі на хрэсьбінах „Нашае Доля“. Пад уплывам радасці, якую нямінуца нясе з сабою спаўненне гадаваных цалымі гадамі думак, ніхто з нас паўна не прадстаўляў сабе, што гэты момант — момант гістарычны, і зерне, пасеянае сягоньня, дасць такі буйны ўраджай. Мы ня былі аналітыкамі і, прыступаючы да працы над стварэннем газеты кіраваліся ня гатункі выкладкамі розуму колькіх н-казама малалых сэрцаў і вялікай любоўю да цёмнага нашага брата. Мы верылі, што пемру нашай вескі можа асьвятліць толькі слово ў народнай мове беларуса, што паміма гэтага шляху беларусу няма іншае дарогі да сьвету і долі.

(Працяг будзе).

Дзядзька Прану.

Як маскоўцаў характарызуюць іх гісторыкі.

У сваёй кнізе „Гісторыя Літвыскаго Государства“ гісторык — масковец П. Д. Бранцаў прыраўноўвае беларусаў і украінцаў, гэтак кжэ аб адных і другіх: „Беларускі народ у старыя вякі складалі славянскія плямьны крывічы, драўляне і дрыгавічы, Маладускі — Палыне, севяране. Велікарускі або маскоўскі — мешаніа славянскіх плямьна з фінскімі — вёсю, мурама, мядчэраю, і інш. Мешаніа гэтая, што дала пачатак велікарусам або маскоўцам, складалася яшчэ ў дагістарычны час Рускага Государства“.

Беларусы і маларусы, ведма, вельмі любяць асабістую свабоду, даходзячую да самадому. На жаль, дядне Бранцаў, гэтая асабістасць ёсць агульная ува ўсіх славянскіх плямьна (апрача велікарусу маскоўцаў), што потым і было адной з галоўных прычын палітычнай згубы ўсіх іх“.

Шпітух аб маскоўцах. Бранцаў кжэ: „На сваёй характары і асабіста палітычнаму ідэалу гэтая галіна (маскоўцы) зусім працягваю першым дзявом галінам; гэта значыць, беларускі і маларускі. Як беларускі і маларускі народ, падобна ўсім славянам, вільну палітычны ідэал у свабодзе, незалежнасці, у непадданьні колькі-небудзь выдатнаму аўтарытэту, у дэцэнтралізацыі, так наадварот, велікарускі народ вільну і цынер вільну свой палітычны ідэал у падданьні (падданьне) алаіа аднаму, у цэнтралізацыі і прызнаньні вышэйшага аўтарытэту, вышэйшага абсалютнага монархічнага ўлады, каторую ен прызнае сьвятой і незачэпнай. Без абсалютнай, монархічнай ўлады велікарускі народ ня думу і цынер ня думу і ня можа думаць ніякае палітычнае формы, ніякае палітычнага арганізму“. „Государь — бацько, а зямля митка“. „Народ — тило, а царь — голова“. „Без царя земля вло-ва“. „Безъ Бога святъ не стоит, безъ царя земля не правитсѣя“. „Не человекъ дасть законъ царю, а царь человеку“, кжэць старавечныя рускія прыказкі.

Мы згаджаемся, што маскоўскі гісторык вельмі праудна аісау зной народ.

Яст.

Р. С. Трэба толькі дадаць, што калі гісторык Бранцаў характарызуе так велікарускі народ, то саўсім ня меу на ўвазе арабамі яму дагану. Наадварот, ен бачыў у гэтым вельмі добрыя рысы характару свайго народу, а беларусаў і украінцаў ганіць за іх любоў да волі і незалежнасці.

Рэд.

гуючыя блескі хадаілі па статках, па сьценях, цягнуці за сабой дзіўныя і рухавыя цені.

Раптоўна выцягнула Крыста заламаныя рукі і глянула на матку з некім распачлівым дакорам.

— Ах, маці, маці, маці! На што мы, на што парабка да хаты узалі!

Старая апусціла хвартух, пахінула голау, і з адчыненымі ад даіву вуснамі глядзела на хворую.

— Што ты гэта, дачушка? Надобра у цябе у галаве, ці што? Церахрысціны ты левай рукою! А хто-ж бы скаціны даглядаў? Хто-б з гэтае меркі падатак вытра? Чыя-б на ўсе галава, чый загал быў-бы, калі гаспадарка ня стала? Што ты гэта, донька?

Гаварыла гэта што-раз крыклівей, што-раз больш пахінала голау, шырай адчыняла маліе, сівыя вочы, вышэй паднімала бровы на нізкім, наморшчаным ілбе, аж заходзілася ад вялікага даіву.

— Што ты? Што ты? Што ты?

Але, Крыста адвадалася, ня чуе і ня бачыць гэтага.

— Ах, маці, маці! — пугтарала праймаючым голасам. — Чаго ен тут у гэтай хаце сядзе? Чаго ен за мной у дзень і ўночы паглядаў? Чаго ен у ва ўсякі момант на вочы лез? Ах, маці, маці, маці!

Голас яе валімаўся, змучаныя рукі апалі, ляжала датары, сьвецячы ў іроку хаты пьмянай бледнасьцю драбната твару. У хвіліну зноу алазвалася ціхім, гарачым шопатам.

— Ці я на вечарынікі летала? Ці я за вугламі пастойвала? Ці я да людзей лезла? Гэта-ж я вернасьць хацела захаваць! Чакаць хацела! Як прысягнула, гэтак і я жыць хацела... і не магла... не магла... не магла...

Старая сьціхла, ўздыхнула.

— Ды ўжо-ж гэта ўсе — прада! Ужо-ж прада! Але што цынер зрабіць? Ужо табе ніхто нічога не парадзіць, нябога!

Зноу, наступіла ціша.

Праз хвіліну зноу алазвалася Крыста, бьтцам сака да сябе:

— Гэтак мне паверу! Гэтак мне, як гэтай уласнай душы, паверу. Памятай, — Крыста! — казаў — памятай, Крыста! Ужо яго стражнік у плечы штургаў, ужо іругіе аж на мосьце былі, а ен яшчэ голау паварочаў, яшчэ крычаў: Памятай, Крыста! А вась як я паятыла! Вось як я веру дахавала!

Змоукла ўтомленая і цяжка дыхала.

Стук сякеры за сьцяной змоук: некты дужыя рукі кідалі з размахам непасечаныя калоды. Мутныя пшбкі паясьвалі і зрабіліся сівымі. Месцы ўзыходзілі.

Але старая Карбавячка крху згорбілася, бараду сулаком падперла і глядзела ў агонь. Сівыя зраўкі яе жалых вачэй вярхоўныя былі і як-бы шклянныя. Можна згадала думкаю далекіх часоў, можа горкіх успамінаў.

— Не з нас гэта пачалося, — сказала ўрашце, ківаючы галавой, — не нам і кончыцца. Яшчэ гэтай салдаткі ў вёсцы ня было, каторая-б датрывала... Ды ўжо-ж кепска, грах! А што-ж рабіць? Пану Езусу ахвяраваць, ды і ўсе!

Пінавала я цябе, донька пакуль ты дзячынай была; а пасля ты сама сабе гаспадыня была. Кепска стала... бяда... А што рабіць?

Яшчэ табе, — донька, ня крнула! Вылежышся цела пад пірынай, ніхто цябе да работы на трэці дзень не пакліка, ня гоня, маці падасць, паслужыць... Яшчэ гэта, яшчэ асьвятліся! А ішчыне дык і у чужой хаце, і на службе мусіць... Прыдае гэтка да свайх, дык еі за кожнай лажкай у зубы глядзяць. Больш яна у сьлезак, як у вадзе, свае дзіцяцько выкупае... А што мае рабіць? Другой і ўломініца няма дзе і у каго. Здрадзіць яе, а пасьле яшчэ насмьсяеца. Тая яго прыклінае, нягодніца, а ен праз зубі сьвішча, — ці я ведаю, — кжэ... А з табой, донька, дзякаваць Богу, зусім што іншае! Ужо-ж я, маці, табе гэтага не пахваю, не! Ужо ж мно грэх быў-бы, каб сказала табе так, або гэтак... Але Павал роўна і да работы моныя мужык, галаву да ўсяго добрую мае, як вы сваём працуе, ўсе мае, працы не баіцца, ня пье, грошчы не распустчае, за другімі не паглядае, мяне — матку — шыце, плыты не гавіе... Дык і нічога, толькі як бы што, Пану Езусу ахвяраваць, і на запаведзі даць! Бо толькі і чакаць, як у канцелярыю папера прыдзе...

— Он не, маці, ой не! — перарвала Крыста ціхім, змучаным голасам. — Он, ня будзе гэтага ніяк, з волі, або бяз волі... Ня хочу я Паўла, маці, не, хоць бы ен мяне медам мазаў, ня хочу! Ведаў, паганец, што я па Антосью плачу, а не прапусціў!... Он, абдурю ен мяне, зусім абдурю... Он, падшоў ен мяне, як рыбку на мелкай вадзе! Як гэту птушку у гнязьдзе! А каб ен, паганец...

Старая павярнула хутка.

— А што-ж ты яго будзеш клясьці, доўю! Ня дай Божа, у блугую часіну... Ужо ж цябе ня змусіу, ўжо-ж і ты на яго міла паглядала...

— Он, паглядала, паглядала! Он, каб гэта пагляданьне прапало! Лепш было мне паглядаць на гэту асіну, за якое дошні на дамавіну рэжуць, як на яго! Он, растрэсла я сабе ўсе цыпер, як гэту кастрыцу льяну! Ужо ен мне саўсім абрыдае, паганец! Каб ня ен...

Старая павярнула неспакойна.

— Што тут ўспамінаць, доўю! Злучыліся, ды і ўсе! Цыпер толькі глядзец, каб добра было...

Ўздыхнула Крыста, ківаючы галавой.

— Он, ня будзе тут добра, маці ня будзе добра, але кепска будзе! Кепска пачалося і кепска скончыцца!

Старой Карбавячцы, пры яе энэргічнай натуры, было даволі гэтага бяднянства.

— А бо! — закрывала зрываючыся з пасьцелі. — Я сабе гавару, а тут на каміку зусім латухла...

Дзёмухала яшчэ прыставіўшы да агню гаршкі, калі адчыніліся васьцеж дзверы, і да хаты увайшоу высокі парабак, схіляючыся у вушак.

Галаву меу вялікую, віхрастую, чорную, твар нямураваты, пазіллыя плечы, адзеты быў у кароткую куртку.

Увайшоу, шырока, голасна, якбы тут гаспадаром быў, сякеру ля дзвярэй паставіў, вяды з вільдэраці напіўся, і да Карбавячкі зьварнуўся:

— Гаспадыня! Ці ехаць на гэты вятрак па муку, ці мо ня ехаць?

— Едзе, Паулючок, едзе! — алказала сквайна старая. — А я табе тым часам мелецак карталіных з малаком звару...

— Што мне там клецькі!

Стаяў пасырадаіне хаты, шапку з чупрыны ссухаў і галаву скроб, паглядваючы з пад ілба да ложка.

— Крыста сьпіць? — спытаў у рашце.

Ня опала, але ад часу, як увайшоу, адварнула голау да сьцяны і прычыніла вочы.

Маці засьпішылася з адказам:

— Ня сьпіць, не! Чаму мае спаць? Ці-ж то вочы ня будзе на сон?

— Крыста? — прагавару грубым голасам парабак, падыходзячы да ложка.

Крыста не адчыняла вачэй.

Парабак засьмяяўся з прымусу, прыкра.

— Ого! — сказаў. — Адазвееца вам яна! Хутчэй гэта сьцяна адазвееца, як яна, калі затнецца...

— Чаго-б яна мела знівацца? — супакойвала старая. — А можа і задрэмала, небажатка...

Падыйшла да ложка і пацігнула парыву.

— Крыста! Павал у млыя едзе!

— А вяхай едзе! — прагаварыла хворая, не адварочваючы голавы.

— Дык хоць глянь на яго, калі ўжо гэтак Пан Езус дау... Можна ня воук!

Крыста маучала.

— Пакіньце, гаспадыня! — адазваўся панура парабак. — Каму, дык я і ня воук, а ён можа і воук! Ужо яна не цяперся на мяне глядзец, ня хоча... Пакіньце! Ніяка ўжо!

(Працяг будзе).

МЕНСКАЕ ЖЫЦЦЕ.

Часовая мясцовая рада, як наж па-
ведамляюць, адчыняе свае пасяджэн-
ні 22-га снежня.

Першым чынам маюць быць зроб-
лены выбары на адпаведныя пасады у
члены магистрату і у камісіі.

Рух цягнуў адноўлены у поўным
абхвале паміж Мінскам і Варшавай.
Цягнулі энду адпраўляюцца з віленскага
вакзалу. 8 прычын вялікага наплыву
пасажыраў у першыя дні будучы ад-
дзіць цягнулі з 2-ма паравозамі.

У польскай краёвай касе з прычын
адсутнасці камунікацыі з Варшавай,
абмен стомарачных білетаў на дробную
манету ня робіцца.

Тутэйшыя кооператывы зрабілі вя-
лікіе закупкі ў Варшаве і заграўнай.
Кооператыву „Домовлад“ закупілі ў Вар-
шаве партыю бітага пстаа. Цэнтраль-
ныя работы кооператыву здабылі вялікую
партыю пасудзіна, селядцоў і цукеркаў.
Шмат тавараў закупілі кооператывы
урадовых служачых і чыгунышчыкаў.

Скура на мінскім рынку за апош-
ніе дні значна падзела (працэнтаў на
25) у зыход з падвозам скуры фурман-
камі з Вільні.

Адыак, шаўны на гэта увагі не
даюць і дадучы—за пару ботаў
па 2 руб.

У мэтах боркі з эпідэміяй аднаве-
но распараджэнне аб тым, што усе
дактары, дамаўласнікі, уласнікі прад-
прымстваў і г. д. павінны абавязкова
вынаўняць усе санітарныя патрабаван-
ні, якія вымагае санітарны агляд.

Вялікая партыя дроў прыбыла
на іме Цэнтробелсагау. Часць дроў
рэквізавана ваеннай уладай.

У Ігумене на выбарах у магистрат
прашлі 14 жыхароў, 5 расійцаў і 5 паля-
каў. Выбары будуць касіраваны.

Почта ў Дошчыцах гэтым днём
пачала функцыянаваць.

Два вагоны мукі і круп украдзены
на ст. Мінск. Гэтыя прадукты прыбылі
у адрас гатэлю апроўзацыі. Паліцыя
вядзе на гэтай справе строгае раз-
ледаванне.

Анэгдоты вершам.

У сыскай паліцыі.

(Прыгоды ачышчэння).

— Мой напак, а мой напачка!
Во напачэсце стало:
Досылі сёння пацэ грабешчау
На наш дом напала.
Вожа-ж мой! Вядай іх ліха,
Што-ткі ім эдалосі?
Каб скалаз, што ад суседзю
Нам шыт леш жылося.
А то-ж, не! Прыстаілі гадзі,
Павізалі рукі,
Ногі спуталі і білі,
Страх дапалі мукі!

Муж—дык той самлеу адраау,
Ліжау, як забіты.
А мяне усю чыста аббілі
Гэтыя баянны.

— Ціха, бабка, засонкайся,
Прысядзі на усонне.
Дык ты кажа, гэта была
Ранішняя сядзіна?

— Так паночку,—яшчэ толькі
Дняца вычынала,
Чую, сучка наша у соннах
Рантам забракала.

Кажу мужу: сыйш! Гурыла!
Устань бо дрэна будзе!
Гэта ўжо не гарадзіне
Да нас пружа людзі!

Ні нара, ні сьвет—ня поядуш
Людзям дакучай,
Пальто а плеч ды грамафоны
На мукі мінны!

Падыймай! Чуюш—левуш,
Апаві адзеньне...
Муж устау, у сёння шытау,
Аж воль нападзеньне!

Крыжачы: стоі! да верху рукі!
Ні знуі, бо мудо
Усаджу табе і жошчы—
І падстані рука.

— Добра, бабка, раумош.
Хто-ж нны такіе?
Ці пазнала-б каго небудзь,
Адкуль?—Бабка тые:

— Як на волю. Хтош грывуш,
У вачах цемна стала!
За што-ж нас такіх оумленных
Ліха напачкала!

— Цішай, бабка,—леш прыпомні,
Раскажы прыметы:
Які ўзрост, якога веку,
Як былі адзеты.

Разбіромся.—Сышчых сьрытна
Вадзлау пытанні.
Шчэр піша у пратаколе
Цалае дзеньнае.

— Ну, а што-ж у нас забралі?
Колькі абокжа, рачы?
Шмат чаго напак: прысьценкі
Выцягнулі а пачы.

ГОРОДСКОЙ ТЕАТРЪ (ПОЛЬСКИЙ ВСЕОБЩИЙ ТЕАТРЪ).

ВЪ ПОСЛѢДНІЙ РАЗЪ.

Въ среду 17 декабря.

Минская чрезвычайка
или ТРИБУНАЛЪ РЕВОЛЮЦИИ.

Политическ. сатира въ 1 д. С. Кедринскаго.

Начало въ 7½ час. веч.

ВНИМАНИЕ. Билеты служить пропуском постъ 11 час. веч.

ПАРОДИЯ ЛЮБВИ.

Комедія въ 1 дѣйств. Б. Горчинскаго.

УБІЙЦА.

Фарсъ въ 1 дѣйств. Герас.

Билеты въ кассѣ театра съ 11—1 ч. дня и съ 5 ч. веч.

Цѣны местам: ложи 60 и 50. Кресла съ 18 до 5.

Въ Четвергъ 18 декабря.

Дѣло Кайзера.

Фарсъ въ 3-хъ дѣйствіяхъ А. Эйслера.

Билеты въ кассѣ театра съ 11—1 ч. дня и съ 5 ч. веч.

Цѣны местам: ложи 60 и 50. Кресла съ 18 до 5.

КИНЕМАТОГРАФ

„МОДЕРН“

Францишканская ул.

Кинематограф

„ИЛЛЮЗИОН“

ул. Адама Мицкевича.

КИНЕМАТОГРАФ

„ЭДЕН“

ул. Ад. Мицкевича 92.

КИНЕМАТОГРАФ

„ЛЮКС“

Доминиканская ул.

У пачуры умураланы,
Дык дасталі гадзі;
Муж прызнаеся, што у пуні
Бесіць адзёжжы скарты.

У кучеру захаваны
Ні трымалі у дому—
Дык раскідалі усе чыста
Сено і салома.

Што было — усе забралі:
Неш, тры падумкі
Лястру покую, хірамі,
Матарыя, істужкі.

Пяць сурмутау, дэкае піянткі,
Кофты ды спадніцы,
Прашырады і наудачкі,
Порткі, рукавіцы...

Шмат чаго—аж страх успомніць,
Сэрца млее а жалю.
Гэта-ж, пано, берагла і
Ды свайму Ігналу!

Хутра пекнае на лісах,
А сабе-ж з караляю,
Пар са тры калет глыбёкіх
Захаваны у паклоу.

Усе дасталі. Не, паночку,
Гдзе наш пот алошчэ;
Людзі неслі, хто што уадумау,
Шмат іх наабырчыла.

Дык напачеся — на алошчэ
На хлеб ды на сало,
Што леш браць, бо усе збываюць,
Вярш, што напала.

Дагаджаеш нека людзям,
Паматаш-ж трэба,
Гарадзіне прыдуць, ачыць,
Тышч ім лугу хлеба...

Вельмі дзякуюш—гэтым
Зыццэ сарочку а цолау
Ададуш, усе за кравіцы,
Што-бы не скарэла.

І асё-на! Уся прада наша
За кішто прапала...
І за што нас, Божа мілы,
Кара напачкала?

— Добра, бабка, а што-ж болей
Выцягнулі а хаты?
— Каб з іх дух шыгнула, пано,
Сколькі меалі страты!

Адно толькі, хонь цярпела,
Але не скажала,
Гдзе а грошы у кубедцах
Доўка захавала.

Усёды шырылі, шукалі
Усе перапарылі—
Але-трацу! Знашлі толькі
Скарыначку у паселі.

— Там крыху было.—А сколькі?
Трэба у пратаколе
Ды зазначыць, калі моміні.
— Там, пано, яа болі—

Помню жменю—тышч сорок
Ад свайго скарала,
Што адной амытанкай а млочкам
За мяну сабрала!

Дарое аываць. Баба плача.
Во жыццё людзко!
Дарое воу, дзяруць самага,
Зло ім адзе рукаю.

Альберт Пауловіч.

Рэдактар-здымаец

Ядэ. ЛУЦЫВІЧ.

„Будь проклят ты, разбивший мою жизнь“

драма из еврейской жизни с участием изв. артистов Московских Государствен-
ных театров Салтыкова, Кемпер и др.Просим почт. публнку не смешивать эту паст. карт. с карт. „Юдиф и Симон“
Варшавской фирм, которая дем. в театре „Люкс“ под вымышленным и назв.
„Будь проклята ты, разбившая мою жизнь“. За наковой поступок дирек. „Люкс“
была привлечена нами к законной ответственности.

Тайный выстрел в полночь

уголовная драма в 5-ти частях.

сверх программы веселая комедия

МАКС ЛИНДЕР

Сегодня новая боевая

картина

Кино-иллюстрация

романа

ЭМИЛЯ ЗОЛЯ

ПЛОДОВИТОСТЬ...

гравіозная жыццёвая драма в

6 больших частях.

Участвуют лучшие
заграничные арти-
сты; в главн. роли
знамен. артист.

Юзе Юнинкс.

Сегодня на экране мировой сенсационный боевик

Бандиты Гостиницы Метрополь.

уголовная драма в 6 частях.

АНОНС: Захваты военных моментов.

Тэхнічнае бюро і склад тэхнічных прыладау.

Ю. А. Янубоускага.

Менск, Серпухоўская, 19.

Будоўніцкія работы. Рамонт кватэр, махавічныя і электротэхнічныя уста-
ноўкі. Паравыя і газавыя машыны. Локамобілі. Рамонт машыны. Спецыялісты
падлуг патрабн.

Бюро адчынена ад 9 да 4 гадзін.

Гэтыя павыя і асіновыя вагоны

Открыт стар. в Минске первоклассный конф-цион.

Б. ЗАЛЬЦБЕРГА

ул. А. Мицкевича (Захарьевская) где гост. Париж № 92.

К СЕЗОНУ приготавлен большой выбор МУЖСКОГО и ДАМСКОГО ПЛАТЬЯ.

Пальто котиковые, мехов. и осенние, разные материалы и меха.

Новейшие фасоны. — Доступные цены. — Прием заказов.

Имеются в продаже ботинки и суконные гапоши на америк. подошве
наилуч. работы по ценам вне конкуренции.

Да беларусоу вучняу Настаўніцкіх Сэмінарыяу.

З 12 снежня г. г. ад 1 да 5 гадзіны кожны дзень у
Беларускім доме (Вул. Міцкевіча) будзе адбывацца
рэгістрацыя вучняу усіх клясау настаўніцкіх Сэміна-
рыяу. Запрашаем таварышау запісвацца.

Беларускі рэстаран „СТЭЛЛА“

буш. „Т-во АФІЦЭРАУ“

(Міцкевічава вул. 83, проці намецкай кірхі).

ЗНОУ ДЧЫНЕН

ЦЭНЫ: Сынедаўня—5 руб. Абед з 2-х страваў—8 руб. Вячэры з 2-х
страваў—10 руб. і ПОРЦЫЯМІ.

АДПУСКАЕЦЦА РОЗНЫЯ ГАРЭЛКА.

У часе абед граві концертны кватэрт ад 1 да 4 гадзіны і у вечары ад 7½ да 11 гадзіны.

Вниманию ДМ

Получен из ВАРШАВЫ
большой транспорт

костюмовых, фетровых ШЛЯП

Цены фабричные.

А Д М О С из Варшавы

ул. Мицкевича 92
где гост. Париж.